

EĞİTİMDE TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ

TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ-1: Kalıpyargılarımız

Eğitimde Toplumsal Cinsiyet
Eşitliğinin Yaygınlaştırılması Projesi

GRUP ÇALIŞMASI

Kız ve Erkek Çocuklara Yönelik Beklentiler

Erkek çocuklar için;

- Güçlü ol
- Sert ol (cesur ol, ciddi ol)
- Girişken ol
- Duygularını gösterme (erkekler ağlamaz, kız gibi gülme, kız gibi korkak olma)
- Öfkelenenebilirsin (öfkeni gösterebilirsin)
- Karar verebilirsin
- Sözünden dönme (kararından asla vazgeçme)
- Kız kardeşine (annene) sahip çık
- Oku, adam ol

Kız çocuklar için;

- Narin ol
- Nazik ol
- Pasif ol
- Duygularını gösterebilirsin (ağlayabilirsin, korkabilirsin)
- Öfkeni gösterme (bağırma, kızma, kavga etme)
- Karar verme/kararsız ol (senin için ben karar veririm)
- Söze çok karışma (fikrini söyleme)
- Yüksek sesle gülme, hanım hanımcık ol
- Kardeşlerine bak, ev işi yap

CİNSİYET

- Bireyin kadın ya da erkek olarak gösterdiği genetik, fizyolojik ve biyolojik özellikleri ifade eder.
- Biyolojik olarak kadın ve erkek dediğimizde tüm dünyada aynı şekilde tanımlanır ve anlaşılır. Biyolojik özelliklerimiz zaman içinde ya da kuşaktan kuşağa değişmez.
- Bir önce tartışılan kadınlara ve erkeklere yönelik beklentileri buradaki biyolojik cinsiyet kavramı ile açıklayabilir miyiz?

TOPLUMSAL CİNSİYET

Toplumsal cinsiyet bizim biyolojik cinsiyetimize dayanarak toplumun kadın ve erkek için ürettiği farklılıklardır.

Bu farklılıklar kadın ve erkek arasındaki hiyerarşik güç ilişkilerini de beraberine getirir.

TOPLUMSAL CİNSİYET

- Toplumsal cinsiyet “kadınlık” ve “erkeklik” ile ilgili olduğuna inanılan davranışları, kişilik özelliklerini ve rolleri ifade etmektedir.
- Bu kategoriler toplumsal olarak oluşturuldukları için, sabit ve evrensel tanımlara sığmamakta, tam tersine toplumsal değişim sürecinde değişip, dönüşmektedir.
- Toplumsal cinsiyet durağan bir kavram değil; aksine toplumsal etkileşimlerle oluşturduğumuz ve sürekli yeniden yarattığımız dinamik ve değişken bir kavramdır.

TOPLUMSAL CİNSİYET

Toplumsal cinsiyete ilişkin özelliklerin, biyolojik cinsiyet özelliklerinin aksine toplumdan topluma değişebileceği gibi zaman içinde de değişebileceğini unutmamak gerekir.

Örnek verebilir misiniz?

TOPLUMSAL CİNSİYET

1950'lere kadar renkler, cinsiyete ilişkin bir gösterge olarak kullanılmamaktaydı. Erkekler de pembe rengi (giysiler vb.) kullanabilmekteydi.

Kim bu tatlı, cici çocuk?

TOPLUMSAL CİNSİYET

- Çocuklar, «erkeklik» veya «kadınlık» ile ilişkilendirilen rolleri ve beklentileri aile, okul, arkadaş gibi çeşitli kanallardan öğrenirler.
- Örneğin, yetişkinlerin izinde giderek oyuncak yavru kedi ve tavşanın kız çocuklar için, aslan ve kaplanların erkek çocuklar için daha uygun olduğunu düşünebilirler.
- Yine benzer bir şekilde, büyüklerinden duydukları şekilde erkeklerin ağlamaması, güçlü kişiler olmaları gerektiğini; bunun aksine kadınların ise duygusal, hassas, kırılgan olmalarının normal olduğunu düşünebilirler.

TOPLUMSAL CİNSİYET

Anlaşılacağı üzere, toplumsal cinsiyete ilişkin algılarımız çok erken yaşlarda içinde yaşanan toplumun şekillendirmesiyle oluşmakta ve sorgulanmadığı takdirde, ileri yaşlarda da bizimle beraber sürmektedir.

Toplumsal cinsiyete ilişki roller ve beklentiler sorgulanmaya başlanıldığı zaman ayrımcılık ve eşitsizlik fark edilir, davranışlarda eşitliğe doğru bir yönelim başlar.

TOPLUMSAL CİNSİYET

Kadınlara ve erkeklere atanan ve sosyal olarak tanımlanan roller ve sorumluluklar;

- Zaman içerisinde değişir,
- Kültüre göre farklılık gösterir,
- Eğitim, gelir düzeyi, yaş, sosyal sınıf, din ve diğer etmenlerden etkilenir,
- Yaş, etnik köken, gelir düzeyi, kültür, gelenek ve diğer etmenlere göre kadınlar ve erkekler arasında farklılık gösterir,
- Öğrenilir ve değişime karşı dirençlidir.

CİNSİYET

Kadın ve erkeklerin doğuştan sahip oldukları biyolojik özellikler;

- Doğuştan gelir,
- Evrenseldir,
- Kültüre göre farklılık göstermez,
- Ekonomik ya da sosyal etmenlerden etkilenmez,
- Kadınlar ve erkekler için aynıdır,
- Sabittir ve zaman içerisinde değişmez.

TOPLUMSAL CİNSİYET İLE İLGİLİ BAZI TEMEL KAVRAMLAR

Toplumsal Cinsiyet Farkındalığı: Kadınların, erkeklerin, kız çocuklarının ve erkek çocuklarının kültürel ve sosyal yapı tarafından belirlenen, fırsatlara/kaynaklara erişmelerinde ve kullanımlarında farklılıklar yaratan rol ve sorumluluklarının olduğunun bilincinde olunmasıdır.

Örnek;

- Bir öğretmenin, kız öğrencilerine matematik ve fen alanlarında yeterince destek verilmemesinin ve bu alanlardaki yeteneklerinin göz ardı edilmesinin arkasında yatan etmenleri görebilmesi

TOPLUMSAL CİNSİYET İLE İLGİLİ BAZI TEMEL KAVRAMLAR

Toplumsal Cinsiyet Körlüğü: Bireylere belirli sosyal, kültürel, ekonomik ve politik bağlamlarda yüklenen farklı kadın/erkek rollerinin ve sorumluluklarının var olduğunu görememe ve bunlara ilişkin gerekli yaklaşımı gösterememe durumudur.

Örnek;

- Meslekleri tanıtan görsel bir ders materyalinde tek bir cinsiyetin ağırlıklı olarak gösterilmesi

TOPLUMSAL CİNSİYET İLE İLGİLİ BAZI TEMEL KAVRAMLAR

Toplumsal Cinsiyet Kalıpyargısı: Bireylerin cinsiyetlerine bağlı olarak nasıl görünmeleri, düşünmeleri, hissetmeleri ve davranışta bulunmaları gerektiğine ilişkin kalıplaşmış yargılar ve beklentilerdir.

Örnek ifadeler;

- Erkekler öğrenciler sayısal, kız öğrenciler ise sözel alanlarda başarılı olurlar.
- Kız öğrenciler daha sessiz ve uslu olmalılar.
- Erkek öğrenciler spor faaliyetlerinde daha çok bulunmalılar.
- Erkekler daha güçlü ve akılcıdırlar.
- Kadınlar nazik, duygusal ve kırılgandırlar; dolayısıyla hakimlik, savcılık, müfettişlik gibi mesleklerde bulunmamalılar.

TOPLUMSAL CİNSİYET İLE İLGİLİ BAZI TEMEL KAVRAMLAR

Toplumsal Cinsiyet Ayrımcılığı: Bireyin sosyal açıdan yapılandırılmış cinsiyet rolleri ve normlarına dayalı olarak insan haklarından yararlanmasını engelleyen herhangi bir ayrıma, dışlanma ya da kısıtlamaya maruz kalmasıdır.

Örnekler;

- Kaynaklara ve fırsatlara ulaşmada eşitsizlik
- Kadına yönelik şiddet
- Temel hizmetlerden yararlanmada yetersizlik
- Çalışma yaşamı ve siyasette kadının sınırlı olarak yer alması

TOPLUMSAL CİNSİYET İLE İLGİLİ BAZI TEMEL KAVRAMLAR

Toplumsal Cinsiyetin Ana Akımlaştırılması: Toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifinin bütün ana akım politikalarının planlama, yapım ve uygulama süreçlerine dâhil edilmesi ve politika döngülerinin her aşamasında toplumsal cinsiyete duyarlı izleme, ölçme ve değerlendirme yapılmasıdır.

Örnekler;

- Okul yönetiminin stratejilerinde kadın ve erkek çalışanların farklı ihtiyaçlarını göz önünde bulundurması
- Okul yönetiminin çalışma planlarında, amaç ve hedeflerde toplumsal cinsiyet eşitliği vurgusu yapması
- Planlarda toplumsal cinsiyet eşitliğini geliştirme projelerine yer verilmesi
- Finans ve insan kaynaklarının toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı bir şekilde kullanımının planlanması

Teşekkürler!

